

Postpartum Dönemde Emzirme Öz Yeterliliği ve Sosyal Destek

Breastfeeding Self-Efficacy and Social Support in the Postpartum Period

Abide ÇAMLİBEL¹, Kerime Derya BEYDAĞ²

¹ Öğrenci; İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye. Hemşire; Denizli Sarayköy İlçe Sağlık Müdürlüğü, Denizli, Türkiye.

abide.camlibel1@saglik.gov.tr, ORCID: 0009-0004-4634-7234

² Prof. Dr; Yalova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Yalova, Türkiye, kderyabeydag@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7251-4882

ÖZET

Postpartum dönem, doğumdan sonraki ilk altı haftayı kapsayan kritik bir dönemdir. Bu süreçte emzirme, hem annenin hem de bebeğin sağlığı açısından önemlidir. Emzirme doğal bir süreç olmasına rağmen, aynı zamanda öğrenilmesi gereken bir beceridir. Doğum sonrası dönem, kadının yeni deneyimler edindiği, toplumsal ve kişisel faktörlerden etkilendiği hareketli bir süreç olarak ifade edilmektedir. Emzirmenin sürdürülebilirliği; annenin emzirmenin yararlarına dair bilgisi, aldığı destek, kültürel, sosyal ve ekonomik durumu ile emzirme konusundaki öz yeterliliği gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Bu geleneksel derlemede, postpartum dönemde olan kadınların emzirme öz yeterliliği ve sosyal desteklerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmalar, yeterli sosyal desteğe sahip annelerin emzirme sürecinde daha yüksek başarı gösterdiğini, ancak aşırı ya da müdahaleci desteğin annenin özerkliğini zayıflatıp öz yeterliliğini düşürebileceği ve bunun emzirme baskısıyla ilişkili depresyon, anksiyete, stres ile doğum travması belirtilerine yol açabileceğini belirtmektedir. Emzirme, anneler açısından hem duygusal hem de psikolojik yönleri olan özel bir deneyim olarak bilinmektedir. Bu süreçte hemşirelerin sunduğu duygusal destek, annelerin motivasyonlarını güçlendirmekte ve emzirmeye ilişkin olumsuz hislerini azaltmalarına yardımcı olmaktadır.

ABSTRACT

The postpartum period is a critical period covering the first six weeks after childbirth. During this period, breastfeeding is important for both the mother's and baby's health. Although breastfeeding is a natural process, it is also a skill that must be learned. The postpartum period is described as a dynamic process during which women gain new experiences and are influenced by social and personal factors. The sustainability of breastfeeding is influenced by many factors, including the mother's knowledge of the benefits of breastfeeding, the support she receives, her cultural, social and economic situation, and her self-efficacy regarding breastfeeding. This traditional compilation aims to examine breastfeeding self-efficacy and social support among women in the postpartum period. Research indicates that mothers with adequate social support show higher success in the breastfeeding process, but that excessive or intrusive support can weaken the mother's autonomy and reduce her self-efficacy, which can lead to depression, anxiety, stress, and symptoms of birth trauma associated with breastfeeding pressure. Breastfeeding is known to be a special experience for mothers, with both emotional and psychological aspects. The emotional support provided by nurses during this process strengthens mothers' motivation and helps them reduce their negative feelings about breastfeeding.

Anahtar Kelimeler: Postpartum, emzirme, sosyal destek, öz yeterlilik.

Keywords: Postpartum, breastfeeding, social support, self efficacy.

Correspondence Author: Kerime Derya BEYDAĞ

Yalova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Yalova, Türkiye, kderyabeydag@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7251-4882

Peer review under responsibility of Munzur Health Science Journal

Received: 09.10.2025

Revised: 23.10.2025

Accepted: 27.10.2025

Available Online: 11.09.2026

Cite this article as: Çamlıbel A, Beydağ KD. Postpartum Dönemde Emzirme Öz Yeterliliği ve Sosyal Destek. Munzur Health Sci. J. 2026;2(3):219-230

GİRİŞ

Postpartum dönem, doğumdan sonraki ilk altı haftayı kapsayan kritik bir dönemdir. Bu süreçte emzirme, hem annenin hem de bebeğin sağlığı açısından önemlidir. Emzirme, küresel ölçekte temel bir unsur olup, halk sağlığının öncelikli konularından biridir (1). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), annelerin doğumdan sonraki bir saat içinde emzirmeye başlamalarını ve bebeklerin yaşamının ilk altı ayında yalnızca anne sütü ile beslenmesini önermekte; sonrasında tamamlayıcı gıdalarla birlikte emzirmeye devam edilmesinin, iki yaş ve üzeri için sürdürülmesinin faydasını vurgulamaktadır (2). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları 2018 sonuçlarına göre, 6 aydan küçük çocukların %41'i yalnızca anne sütüyle beslenmektedir. Sadece anne sütüyle beslenen çocukların oranı, yaş arttıkça hızla azalmaktadır; 0-1 aylık çocuklarda %59 iken, bu oran 2-3 aylık çocuklarda %45'e ve 4-5 aylık çocuklarda ise %14'e gerilemektedir (3).

Emzirme doğal bir süreç olmasına rağmen, aynı zamanda öğrenilmesi gereken bir beceridir. Doğum sonrası dönem, kadının yeni deneyimler edindiği, toplumsal ve kişisel faktörlerden etkilendiği hareketli bir süreç olarak ifade edilmektedir. Aileleri, toplumları ve sağlık sistemleri kişiye doğru bilgi ve destek sağladığında neredeyse tüm anneler emzirebilmektedir (4). Yapılan araştırmalar, emzirmenin sürdürülebilirliğinin annenin emzirmenin yararlarına dair bilgisi, aldığı destek, kültürel, sosyal ve ekonomik durumu ile emzirme konusundaki öz yeterliliği gibi birçok faktörden etkilendiğini ortaya koymaktadır (1,5,6,7,8,9).

Dennis'e göre emzirme öz yeterliliği algısı, annenin emzirmeye kendini ne kadar yeterli hissettiğini ifade etmektedir. Dennis, annelerin emzirme konusundaki öz yeterlilikleri ne kadar fazlaysa, emzirmeye devam etme sürelerinin de o kadar uzun olacağına inanmaktadır (10). Annenin emzirmeye yönelik öz yeterlilik algısı, geçmiş deneyimlerden, gözlemlenen örneklerden, çevresel destek ve psikolojik durumlardan etkilenmektedir (5,7,10,11). Bebeğin anne sütü ile beslenmesini etkileyen en önemli faktörlerden biri de annenin yeterli destek almasıdır (7). Sosyal destek, bireylerin zor dönemlerinde, kendilerine yakın olan eş, aile ve arkadaşları tarafından sunulan maddi veya manevi yardımların bütünüdür (9). Yapılan araştırmalar, ailelerinden ve sosyal çevrelerinden destek gören annelerin emzirme öz yeterlilik puanlarının destek almayan annelere kıyasla daha yüksek olduğunu belirtmektedir (1,11).

Sosyal destek, çoğunlukla stres yaşayan ya da zorlayıcı koşullarla karşılaşan bireylere, aile üyeleri, akrabalar, arkadaşlar veya diğer sosyal çevre tarafından sunulan ya da sunulabilecek

maddi ve manevi yardımlar biçiminde tanımlanmaktadır (9,12). Ayrıca sosyal destek, bireyin çevresinden aldığı inanç ve güvenin kendisine yansıtıldığı, bunun da öz yeterlilik algısını şekillendirdiği bir süreç olarak da ifade edilmektedir (1). Sosyal destek kaynakları oldukça geniş bir yelpazeden oluşmaktadır. Bireyin ilk sosyal destek deneyimi genellikle aile içerisinde şekillenirken, bunun yanı sıra akranlar, arkadaşlar, akrabalar, komşular ve iş çevresi de önemli destek unsurları arasında yer almaktadır (1). Araştırmalar, yeterli sosyal desteğe sahip annelerin emzirme sürecinde daha yüksek başarı gösterdiğini ortaya koymaktadır (13,14,15,16). Bireylerin algıladıkları sosyal desteğin varlığı, stresli yaşam olaylarının yol açtığı psikolojik sıkıntıların hafiflemesine katkı sağlamaktadır (17).

Yapılan çalışmalar, aile, eş, akran ve sağlık çalışanlarından alınan desteğin annelerin emzirme öz-yeterliliğini güçlendirdiğini (18) ancak aşırı ya da müdahaleci desteğin annenin özerkliğini zayıflatıp öz yeterliliğini düşürebileceği ve bunun emzirme baskısıyla ilişkili depresyon, anksiyete, stres ile doğum travması belirtilerine yol açabileceğini belirtmektedir (19,20).

Sosyal desteğin emzirme davranışı üzerine etkisi

Emzirme her ne kadar doğal bir süreç olarak görülse de aynı zamanda öğrenme ve deneyim gerektiren bir davranış olarak bilinmektedir. Uygun bilgi ve destek sağlandığında annelerin büyük çoğunluğu emzirebilmektedir (21). Bu bağlamda, annelerin özgüvenini artırmak, beslenme yöntemlerini geliştirmek ve karşılaşılabilecekleri emzirme sorunlarını önlemek ya da gidermek için sosyal destek almaları önem taşımaktadır (4). Ayrıca aile, arkadaşlar ve sağlık profesyonelleri tarafından sağlanan destek, hem emzirmeye başlama hem de devam ettirme olasılığını belirgin şekilde yükseltmektedir (22).

Kadınların en önemli destek sağlayıcıları arasında aile üyeleri, özellikle de eşleri ön plana çıkmaktadır (17). Yapılan bir çalışmaya göre babaların ya da partnerlerin emzirme sürecine yönelik müdahalelere katılımı, emzirmenin başlatılma olasılığını artırmakta, emzirme süresini uzatmakta ve yalnız anne sütü ile beslenme oranlarını yükseltmektedir (23).

Emzirmenin başlatılması ve devam ettirilmesi sürecinde karşılaşılan güçlüklerde, annelere rehberlik ve destek sağlama konusunda sağlık profesyonellerine de önemli görev düşmektedir. Sağlık çalışanları, annelerin emzirme sürecine yönelik öz yeterliliklerini artırarak onların cesaretlenmesine ve süreci daha etkin şekilde sürdürmelerine katkı sağlamaktadır (24, 25).

Günümüzde sosyal ilişkilerin yaygınlaşmasıyla birlikte, özellikle akranlardan gelen profesyonel olmayan destek ön plana çıkmaktadır. Emzirme sürecinde akran desteği; duygusal güç verme, teşvik etme ve deneyim aktarımı aracılığıyla annelerin karşılaştıkları zorlukları aşmalarına katkı sağlayarak emzirme öz yeterliliklerini geliştirmektedir (7).

Emzirme, dünya genelinde kritik bir unsur olarak kabul edilmekte ve halk sağlığının en önemli öncelikleri arasında yer almaktadır (1). Bu nedenle emzirmenin bebek sağlığına katkılarını vurgulamak, hükümetler ve uluslararası sağlık kuruluşlarının temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda annelere belirli sürelerle ücretli doğum izni sağlanması, emzirmenin daha uzun sürmesine destek olabilmektedir (24). Araştırmalar ücretli doğum izni uygulanan bölgelerde emzirme ve yalnızca anne sütüyle beslenme oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (26).

Emzirme öz yeterlilik kuramı

Emzirme öz yeterliliği, annenin bebeğini emzirme konusundaki algıladığı yeterlilik düzeyini ifade eden; emzirme davranışını öngörmede önemli bir gösterge olan güvenini ve becerilerini yansıtan kavramsal bir yapı olarak tanımlanmaktadır (1).

Annenin sahip olduğu beceri ve özgüven, emzirmenin başlaması ve devamlılığında belirleyici bir rol oynamaktadır (6,27). Ancak annenin bu becerisini şekillendiren pek çok etken bulunmaktadır. Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı ile paralel biçimde, Dennis'in 1999 yılında geliştirdiği Emzirme Öz Yeterlilik Kuramı, annenin emzirme öz-yeterliliğinin dört temel kaynaktan etkilenebileceğini öne sürmektedir. Bunlar; annenin önceki deneyimleri (Performans başarıları), dolaylı deneyimler (Diğer kadınların emzirmesini izlemek), çevre desteği (Sözlü ikna) ve fizyolojik tepkilerden (Ağrı, yorgunluk, stres, depresyon, kaygı) oluşmaktadır (28).

Annenin önceki deneyimlerinin emzirme öz yeterliliğine etkisi

Annelerin önceki emzirme deneyimleri, ister başarılı ister başarısız olsun, hem zihinsel hem de duygusal olarak iz bırakarak, sonraki gebeliklerindeki özgüvenlerini, kaygı seviyelerini ve sorun çözme becerilerini etkilemektedir (10). Li ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada, önceki emzirme deneyimine sahip multipar annelerin, bilgi, tutum, öz yeterlilik ve zorluklarla başa çıkma becerileri sayesinde emzirmeyi daha uzun süre sürdürme olasılıklarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (29). Önceki dönemde emzirme başarısızlığı yaşamış annelerde, sonraki doğumlarda da özgüven eksikliği görülebilmektedir; buna karşın doğum öncesi ve

sonrası sağlanan danışmanlık ve rehberlik müdahaleleri, bu annelerin emzirme öz-yeterliliklerini artırmayı hedeflemektedir (30).

Dolaylı deneyimlerin emzirme öz yeterliliğine etkisi

Annenin başkalarını gözlemleyerek kazandığı deneyimler, emzirme öz-yeterliliğini şekillendirebilmektedir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramında "gözlemsel deneyim" (vicarious experience) olarak tanımlanan bu süreçte, bireyler çevresindekilerin başarı ya da başarısızlıklarını izleyerek kendi öz yeterliliklerini geliştirmektedir (31).

Emzirme sürecinde annelerin, diğer annelerin başarılı emzirme deneyimlerini gözlemlemesi, video ya da simülasyonlarla sunulan örneklerden yararlanması ve akranlarının paylaşımlarını dinlemesi; onların da bu davranışı gerçekleştirebileceğine dair inançlarını güçlendirmektedir (7,31).

Araştırmalar, özellikle primipar annelerde emzirme öz yeterliliğini artırmada etkili olan görsel işitsel modelleme ve video destekli eğitimlerin; gerçek emzirme anlarını, anne bebek ilk temasını ya da diğer annelerin deneyimlerini içeren kayıtlar aracılığıyla kadınların emzirmeye yönelik beklenti ve güvenini güçlendirdiğini göstermektedir (31).

Çevre desteğinin emzirme öz yeterliliğine etkisi

Çevre desteği, bireyin aile ve arkadaşları tarafından kabul edilmesi, değer görmesi, sevildiğini hissetmesi ve güven veren bir sosyal ağın parçası olması şeklinde tanımlanmaktadır (22). Araştırmalar, çevre desteğinin emzirmenin başlaması ve sürdürülmesinde önemli olduğunu göstermektedir (22,32,33).

Fizyolojik tepkilerin emzirme öz yeterliliğine etkisi

Çalışmalar, annelerin fizyolojik tepkilerinin emzirme öz-yeterliliğini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle ağrı, yorgunluk, stres, depresyon ve kaygı gibi durumlar, annelerin emzirme sürecindeki başarı düzeyini şekillendirebilmektedir (34).

Emzirme sırasında ağrı, emzirme sıklığını ve süresini azaltarak süt üretimini olumsuz etkileyebilmektedir (35). Uyku eksikliği, yorgunluk ve konsantrasyon sorunları, annelerin emzirmeye isteksiz olmasına ve bebeklerini formül mama ile beslemeye yönelmesine neden

olabilmektedir (36). Doğum sonrası depresyon, stres ve kaygı da annenin rahatlamasını engelleyerek emzirme sürecine olan güveni ve süt üretimini olumsuz etkileyebilmektedir (37).

Emzirme öz yeterliliğini artırmada hemşirenin rolü

Emzirme öz yeterliliği, sağlık eğitimi aracılığıyla geliştirilebilen bir unsur olarak kabul edilmektedir (38). Ulusal ve uluslararası emzirme programlarında, emzirme oranlarının artırılmasında sağlık çalışanlarının önemli sorumluluklar üstlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (39). Hemşireler, gebelikten başlayarak doğum anı ve doğum sonrasına kadar annelere emzirme ile ilgili eğitim sunarak, doğru emzirme teknikleri, uygun pozisyonlar ve sık yaşanan sorunlar hakkında bilgi vermektedir (40).

Araştırmalar, emzirme eğitime gerekli önemin verilmediği durumlarda emzirme oranlarının düşüş gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu süreçte verilen eğitim, annelerin emzirmeye yönelik özgüvenlerini yükseltmekte ve emzirme öz yeterliliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (41).

Emzirme, anneler açısından hem duygusal hem de psikolojik yönleri olan özel bir deneyim olarak bilinmektedir. Bu süreçte hemşirelerin sunduğu duygusal destek, annelerin motivasyonlarını güçlendirmekte ve emzirmeye ilişkin olumsuz hislerini azaltmalarına yardımcı olmaktadır. Yapılan bir araştırmada, hemşirelerin sağladığı psikososyal desteğin annelerin emzirme motivasyonunu yükselttiğini ortaya koymaktadır (42).

Hemşirelerin emzirme ile ilgili güncel bilgi ve yeterliliklere sahip olmaları, annelere sağlayacakları desteğin niteliğini doğrudan belirlemektedir. DSÖ ve UNICEF, 1991 yılında emzirmeyi korumak, teşvik etmek ve desteklemek amacıyla “Başarılı Emzirmede On Adım” ilkelerini temel alan Bebek Dostu Hastane Girişimi’ni başlattıkları bilinmektedir. 2018 yılında güncellenen bu on adımda, sağlık personelinin annelere emzirme konusunda etkin destek sağlayabilmesi için gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır (43,44). Bu nedenle hemşirelerin düzenli aralıklarla emzirme eğitimi almaları ve bilgilerini yenilemeleri gerekmektedir (45). Nitekim yapılan bir araştırmada, hemşirelerin bu alanda aldıkları eğitimin annelere sundukları desteğin kalitesini yükselttiği ifade edilmektedir (46).

Emzirmenin başarılı bir şekilde başlatılması ve devam ettirilmesi; anne ve bebekle sınırlı kalmayıp aileyi, toplumu ve sağlık sistemini de içine alan çok yönlü bir süreci kapsamaktadır

(38). Profesyonel destek, anneler açısından emzirme başarısında önemli bir etken olarak değerlendirilse de, emzirmeye başlama ve sürdürme sürecinde eşin rolü daha da belirleyici kabul edilmektedir (38). Babaları hedef alan emzirme eğitimi müdahalelerine ilişkin çalışmalar, bu eğitimlerin babaların emzirme konusundaki bilgi düzeyini artırdığını, emzirmeye erken başlamayı teşvik ettiğini, yalnızca anne sütüyle beslenmeyi desteklediğini ve emzirmenin sürdürülmesine katkı sağladığını göstermektedir (47).

SONUÇ

Zor bir süreç olan postpartum dönem, kadınların desteğe en çok ihtiyaç duyduğu zaman aralığı olarak düşünülebilir. Emzirme de bu süreçte kadınların yeni deneyimlediği bir eylem olduğu için ek destek ihtiyacını beraberinde getirebilir. Ancak, her davranışın aşırılığının olumsuz etkileri olabileceği gibi, postpartum dönemde sunulan desteğin aşırılığı da lohusalarda olumsuz sonuçlara yol açabilir. Sosyal destek belirli bir düzeyin üzerine çıktığında anne özerkliğini sınırlayabilir, baskı hissi yaratabilir ve dolayısıyla emzirme öz yeterliliğini olumsuz etkileyebilir. Postpartum dönemde sunulan desteğin miktarından çok niteliği ve desteğin algılanma biçimi önemlidir.

Yazar katkıları: Fikir/Kavram: AÇ, KDB Tasarım: AÇ, KDB Denetleme/Danışmanlık: AÇ, KDB Analiz ve/veya Yorum: AÇ, KDB Kaynak Taraması: AÇ, KDB Makalenin Yazımı: AÇ, KDB Eleştirel İnceleme: AÇ, KDB

Finansal Kaynak: Bu araştırma için hiçbir finansal destek kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyan: Bu makalede etik onay gerektiren insan veya hayvanlarla ilgili herhangi bir araştırma bulunmamaktadır.

Yazar katkıları: Fikir/Kavram: AÇ, KDB Tasarım: AÇ, KDB Denetleme/Danışmanlık: AÇ, KDB Analiz ve/veya Yorum: AÇ, KDB Kaynak Taraması: AÇ, KDB Makalenin Yazımı: AÇ, KDB Eleştirel İnceleme: AÇ, KDB

Finansal Kaynak: Bu araştırma için hiçbir finansal destek kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyan: Bu makalede etik onay gerektiren insan veya hayvanlarla ilgili herhangi bir araştırma bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Maleki-Saghooni N, Amel Barez M, Karimi FZ. Investigation of the relationship between social support and breastfeeding self-efficacy in primiparous breastfeeding mothers. *J Matern Fetal Neonatal Med.* 2020;33(18):3097-3102. <https://doi:10.1080/14767058.2019.1568986>
2. World Health Organization. Promoting breastfeeding and complementary foods. Geneva, Switzerland: World Health Organization; October 2024. Accessed March 14, 2025. URL: <https://www.who.int/europe/activities/promoting-breastfeeding-and-complementary-foods>
3. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; 2018. p.143–145.
4. Gülbetekin E, Özdemir Gökmen Ö. Kadınların algıladıkları sosyal desteğin annelik fonksiyonu ile ilişkisinin incelenmesi. *Turk J Fam Med Prim Care.* 2022;16(4):725–733. <https://doi:10.21763/tjfmpe.114259>
5. Ahmadinezhad GS, Karimi FZ, Abdollahi M, NaviPour E. Association between postpartum depression and breastfeeding self-efficacy in mothers: A systematic review and meta-analysis. *BMC Pregnancy Childbirth.* 2024;24(1):273. <https://doi:10.1186/s12884-024-06465-4>
6. Dündar T. Emzirmeyi etkileyen faktörler. In: Özsoy S, editor. Emzirme ve anne sütü ile beslenmede danışmanlık: Güncel yaklaşımlar. 1st ed. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2021. p.59–65.
7. Chehreh R, Zahrani ST, Karamelahi Z, Baghban AA. Effect of peer support on breastfeeding self-efficacy in Ilamian primiparous women: A single-blind randomized clinical trial. *J Fam Med Prim Care.* 2021;10(9):3417–3423. https://doi:10.4103/jfmpe.jfmpe_172_21
8. Yılmaz A. Gebelerin algıladıkları sosyal destek ile prenatal emzirme öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi [master's thesis]. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi; 2018.
9. Gıynaş T. Postnatal dönemde annelerin sosyal destek algılarının emzirme öz yeterlilik algısına etkisi [master's thesis]. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017.
10. Dennis CL. Theoretical underpinnings of breastfeeding confidence: A self-efficacy framework. *J Hum Lact.* 1999;15(3):195–201. <https://doi:10.1177/089033449901500303>

11. Gürel R. Bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatan annelere Dennis'in emzirme öz yeterlilik kuramına göre yapılan hemşirelik bakımının emzirme öz yeterlilik ve anksiyeteye etkisi [doctoral thesis]. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2022.
12. Drageset J. Social support. In: Haugan G, Eriksson M, editors. Health promotion in health care – vital theories and research. Cham, Switzerland: Springer; 2021. p.137–144. https://doi:10.1007/978-3-030-63135-2_11
13. Krawczyk A, Czerwińska-Osipiak A, Szablewska AW, Rozmarynowska W. Psychosocial factors influencing breastmilk production in mothers after preterm birth: The role of social support in early lactation success-A cross-sectional study. *Nutrients*. 2024;16(22):3883. <https://doi:10.3390/nu16223883>
14. Rodríguez-Gallego I, Corrales-Gutierrez I, Gomez-Baya D, Leon-Larios F. Effectiveness of a postpartum breastfeeding support group intervention in promoting exclusive breastfeeding and perceived self-efficacy: A multicentre randomized clinical trial. *Nutrients*. 2024;16(7):988. <https://doi:10.3390/nu16070988>
15. Chambers A, Emmott EH, Myers S, Page AE. Emotional and informational social support from health visitors and breastfeeding outcomes in the UK. *Int Breastfeed J*. 2023;18:14.
16. Gavine A, Shinwell SC, Buchanan P, Farre A, Wade A, Lynn F et al. Support for healthy breastfeeding mothers with healthy term babies. *Cochrane Database Syst Rev*. 2022;10(10):CD001141. <https://doi:10.1002/14651858.CD001141.pub6>
17. Başgöl Ş, Küçükkaya B. Türkiye'deki gebelerde algılanan sosyal desteğin prenatal emzirme öz-yeterliliğine etkisi: Web tabanlı kesitsel bir çalışma. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Derg*. 2022;8(3):133–143.
18. García-Fernández R, Rodríguez-Llagüerri S, Presado MH, Lavareda Baixinho C, Martín-Vázquez C, Liebana-Presa C. Breastfeeding self-efficacy and social support: A systematic review study. *New Trends Qual Res*. 2023;18:e875. <https://doi:10.36367/ntqr.18.2023.e875>
19. Thorpe K, Danby S, Cromack C, Gallegos D. Supporting, failing to support and undermining breastfeeding self-efficacy: Analysis of helpline calls. *Matern Child Nutr*. 2020;16(2):e12919. <https://doi:10.1111/mcn.12919>
20. Grattan RE, London SM, Bueno GE. Perceived pressure to breastfeed negatively impacts postpartum mental health outcomes over time. *Front Public Health*. 2024;12:1357965. <https://doi:10.3389/fpubh.2024.1357965>
21. World Health Organization. Infant and young child feeding. Geneva: World Health Organization; 2023 Dec [cited 2025 Mar 14]. URL: <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/infant-and-young-child-feeding>

22. Can V, Bulduk M, Can EK, Ayşin N. Impact of social support and breastfeeding success on the self-efficacy levels of adolescent mothers during the postpartum period. *Reprod Health*. 2025;22(1):19. <https://doi:10.1186/s12978-025-01960-z>
23. Abbass-Dick J, Brown HK, Jackson KT, Rempel L, Dennis CL. Perinatal breastfeeding interventions including fathers/partners: A systematic review of the literature. *Midwifery*. 2019;75:41–51. <https://doi:10.1016/j.midw.2019.04.001>
24. Alianmoghaddam N, Phibbs S, Benn C. Resistance to breastfeeding: A Foucauldian analysis of breastfeeding support from health professionals. *Women Birth*. 2017;30(6):e281–e291. <https://doi:10.1016/j.wombi.2017.05.005>
25. Alberdi G, O’Sullivan EJ, Scully H, Kelly N, Kincaid R, Murtagh R et al. A feasibility study of a multidimensional breastfeeding-support intervention in Ireland. *Midwifery*. 2018;58:86–92. <https://doi:10.1016/j.midw.2017.12.018>
26. Rosenberg J, Nardella D, Shabanova V. State paid family leave policies and breastfeeding duration: Cross-sectional analysis of 2021 National Immunization Survey-Child. *Int Breastfeed J*. 2024;19:37. <https://doi:10.1186/s13006-024-00646-9>
27. İnce T, Aktaş G, Aktepe N, Aydın A. Annelerin emzirme özyeterlilikleri ve emzirme başarılarını etkileyen özelliklerin değerlendirilmesi. *Dr Behçet Uz Çocuk Hast Derg*. 2017;7(3):183–190. <https://doi:10.5222/buchd.2017.183>
28. Dennis CL, McQueen K, Dol J, Brown H, Beck C, Shorey S. Psychometrics of the breastfeeding self-efficacy scale and short form: A systematic review. *BMC Public Health*. 2024;24(1):637. <https://doi:10.1186/s12889-024-17805-6>
29. Li JY, Huang Y, Liu HQ, Xu J, Li L, Redding SR, Ouyang YQ. The relationship of previous breastfeeding experiences and factors affecting breastfeeding rates: A follow-up study. *Breastfeed Med*. 2020;15(12):789–797. <https://doi:10.1089/bfm.2020.0165>
30. Shafaei FS, Mirghafourvand M, Havizari S. The effect of prenatal counseling on breastfeeding self-efficacy and frequency of breastfeeding problems in mothers with previous unsuccessful breastfeeding: A randomized controlled clinical trial. *BMC Womens Health*. 2020;20(1):94. <https://doi:10.1186/s12905-020-00947-1>
31. Metin A, Baltacı N. The effects of video-assisted breastfeeding education given to primiparous pregnant women on breastfeeding self-efficacy: Randomized control study. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2024;24:142. <https://doi:10.1186/s12884-024-06317-1>
32. Nayeibinia AS, Faroughi F, Asadi G, Fathnezhad-Kazemi A. Factors affecting breastfeeding self-efficacy among mothers with preterm infants. *Women's Health*. 2024;20:17455057241305297. <https://doi:10.1177/17455057241305297>

33. Uzunçakmak T, Gökşin İ, Ayaz-Alkaya S. The effect of social media-based support on breastfeeding self-efficacy: A randomised controlled trial. *Eur J Contracept Reprod Health Care*. 2022;27(2):159–165. <https://doi:10.1080/13625187.2021.1946500>
34. Nagel EM, Howland MA, Pando C, Stang J, Mason SM, Fields DA, Demerath EW. Maternal psychological distress and lactation and breastfeeding outcomes: A narrative review. *Clin Ther*. 2022;44(2):215–227. <https://doi:10.1016/j.clinthera.2021.11.007>
35. Evcili F, Kaya D. The effect of postpartum afterpain on breastfeeding self-efficacy. *Çukurova Med J*. 2019;44(4):296–307. <https://doi:10.17826/cumj.559442>
36. Mariman A, Hanouille I, Pevernagie D, Maertens S-J, Dehaene I, Tobback E, Delesie L, Loccufier A, Van Holsbeeck A, Moons L, Vogelaers D. Longitudinal assessment of sleep and fatigue according to baby feeding method in postpartum women: A prospective observational study. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2024;24(1):529. <https://doi:10.1186/s12884-024-06671-0>
37. Konukbay D, Öksüz E, Güvenç G. Breastfeeding self-efficacy in terms of sleep quality, perceived social support, depression and certain variables: A cross-sectional study of postpartum women in Turkey. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2024;24:231. <https://doi:10.1186/s12884-024-06456-5>
38. Ayran G, Çelebioğlu A. Emzirme oranlarını, başarısını ve öz yeterlilik düzeylerini artırmada ebeveynlerin eğitimi. *Pediatric Arastirma Derg*. 2022;9(2):175–183. <https://doi:10.4274/jpr.galenos.2022.56514>
39. World Health Organization, United Nations Children's Fund. Protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services: The Baby-friendly Hospital Initiative: Monitoring manual. Geneva: World Health Organization; 2020.
40. Spatz DL, Acquaye SN. Professional roles in provision of breastfeeding and lactation support: A scoping review. *MCN Am J Matern Child Nurs*. 2025;50(4):217–225. <https://doi:10.1097/NMC.0000000000001113>
41. Potur DC, Durmuş A. The effect of training on different breastfeeding positions with lactation simulation model on breastfeeding. *J Perinat Neonatal Nurs*. 2025. <https://doi:10.1097/JPN.0000000000000944>
42. Çimen BÜ, Topal CA, Boztepe H. Emzirme öz yeterliliği, emzirme motivasyonu ve öz saygı arasındaki ilişki. *Akdeniz Hemsirelik Ebeliği*. 2024;4(2):105–111. <https://doi:10.4274/MNM.2023.23173>
43. Çaylan N, Kılıç M, Yalçın S, Tezel B, Kara F. Baby-friendly hospitals in Turkey: Evaluation of adherence to the Ten Steps to Successful Breastfeeding. *East Mediterr Health J*. 2022;28(5):352–361. <https://doi:10.26719/emhj.22.021>

44. Pérez-Escamilla R, Martinez JL, Segura-Pérez S. Impact of the Baby-friendly Hospital Initiative on breastfeeding and child health outcomes: A systematic review. *Matern Child Nutr.* 2016;12(3):402–417.
45. Arça G, Işık HF. Anne sütü ve emzirmeye ilişkin ebe ve hemşirenin rolü. *SBÜ Hemsirelik Derg.* 2019;1(3):221–228.
46. Blixt I, Karlsson Rosenblad A, Axelsson O, Funkquist E-L. Breastfeeding training improved healthcare professionals' self-efficacy to provide evidence-based breastfeeding support: A pre-post intervention study. *Midwifery.* 2023;125:103794. <https://doi:10.1016/j.midw.2023.103794>
47. Tadesse K, Zelenko O, Mulugeta A, Gallegos D. Effectiveness of breastfeeding interventions delivered to fathers in low- and middle-income countries: A systematic review. *Matern Child Nutr.* 2018;14(4):e12612. <https://doi:10.1111/mcn.12612>